

STAMNINGSHJÄLPMEDEL I STOCKHOLM

Sedan 1 februari 2009 får logopederna förskriva tekniska hjälpmedel till personer som stammar. Dock är det inte beslutat vilka av de fyra nedan beskrivna hjälpmedlen som kommer att få förskrivas.

De stamningshjälpmedel som diskuteras rör sig om är School-DAF, Basic Fluency System, SmallTalk och SpeechEasy. Dessa apparater innehåller funktionerna DAF (Delayed Auditory Feedback), vilket innebär att man hör sitt eget tal med fördröjning, och FAF (Frequency Altered Feedback), där man hör sin egen röst i ett ljusare eller mörkare röstläge.

School-DAF innehåller endast DAF-funktionen, och är det tekniskt sett enklaste hjälpmedlet av de fyra hjälpmedlen. Detta hjälpmedel går att använda trådlöst med sk Blue-Tooth anslutning, trådansluten mikrofon och hörlurar eller en så kallad "hands-free" anslutning.

Basic Fluency System är en lite enklare version av SmallTalk. Den innehåller både funktionerna DAF och FAF, men FAF-funktionen går inte att ställa in steglöst utan endast i tre lägen. Till detta hjälpmedel kan man använda en trådlös anslutning (Blue-Tooth) eller trådansluten mikrofon och hörlurar om man föredrar det. Man kan även ansluta sin mobiltelefon till detta hjälpmedel vilket innebär att man hör sin egen röst förvrängd eller med fördröjning, samtidigt som man hör den man talar med utan fördröjning eller röstförvrängning. Detta hjälpmedel lämpar sig för personer som blir hjälpta av både DAF- och FAF-funktionerna, och som kanske framförallt vill använda hjälpmedlet vid muntliga presentationer eller vid telefonsamtal.

SmallTalk är en mer avancerad version av Basic Fluency System i två olika avseenden. I en SmallTalk är FAF-funktionen steglös och den har även en sk "Push-to-talk" knapp. Push-to-talk-knappen innebär att du aktiverar funktionerna när du håller in knappen och att du avaktiverar funktionerna när du släpper ut knappen. Denna funktion gör att hjälpmedlet även kan lämpa sig för vanliga samtal, på så sätt att du "slipper" höra förvrängningar och förstärkningar av omgivande ljud när du själv inte talar. Även i SmallTalk kan du använda trådlös anslutning och ansluta din mobiltelefon till apparaten. Till storleken är SmallTalk något mindre än Basic Fluency System.

Dessa tre hjälpmedel säljs nu i Sverige av företaget RehabCenter AB i Täby.

Det sista hjälpmedlet man diskuterar att införa i sortimentet är **SpeechEasy**. Den modell man i så fall kommer att använda kallas för **Behind The Ear (BTE)**. SpeechEasyn är det mest diskreta hjälpmedlet då man inte använder någon tillhörande apparat med mikrofon och/eller hörlur, utan endast placerar hjälpmedlet bakom örat. SpeechEasyn innehåller både DAF och FAF. Till skillnad från SmallTalk har den inte någon Push-to-talk knapp, vilket innebär att allt ljud blir förvrängt så länge du har apparaten påslagen. Detta kan vara jobbigt om man till exempel befinner sig i bullriga miljöer. Den kan inte heller kopplas till mobiltelefonen till skillnad från SmallTalk och Basic Fluency System. SpeechEasy säljs i Sverige av det norska företaget Aurismed.

STAMNINGSHJÄLPMEDEL I SVERIGE

Vid stanningslogopedernas årliga nätverksträff som i år hölls i Västerås den 20-21 april, diskuterades hjälpmedelsfrågan ur ett svenskt perspektiv. Det ser tyvärr olika ut i olika landsting vad gäller tekniska hjälpmedel mot stamning. Deltagarna rapporterade hur det ser ut i det egna hemlandstinget enligt nedan:

I **Västmanland** har man till mottagningen köpt in en SchoolDAF och en SmallTalk som patienter kan prova, men det finns ännu inte möjlighet att förskriva. Frågan är uppe på chefsnivå om man ska få skicka utomlänsremiss till Stockholm.

I **Norrbottnen** har man förskrivit två SchoolDAF.

I **Värmland** har ansökan skickats in om att få skriva ut hjälpmedel med fördröjd återkoppling på tal. Logopedmottagningen i Karlstad har köpt in två SchoolDAF, en att ha på mottagningen och en för att patienter ska kunna låna hem.

Västra Götaland har precis fått klartecken om att få förskriva SpeechEasy.

Västerbotten har förskrivit en SpeechEasy som ett pilotprojekt. Man åkte då till Norge tillsammans med patienten för utprovning. Även SchoolDAF och SmallTalk har förskrivits i Västerbotten.

I **Uppsala** pågår diskussioner med Taltjänst om möjligheten att remittera stammande personer för utprovning av Speech Easy. Inget beslut är fattat i nuläget. Utprovning av Small Talk pågår och man kommer förhoppningsvis att kunna förskriva sådana vid behov.

I **Region Skåne** beslutades 2007 att godkänna förskrivning av tekniska hjälpmedel till personer som stammar. Förskrivningen ges kostnadsfritt till personer som är skrivna i Skåne län. I Trelleborg har det sedan beslutet fattades, förskrivits cirka tio st SpeechEasy. De provas ut på hjälpmedelscentret i Lund efter att patienten har fått prova med SchoolDAF på mottagningen. Det är lång väntetid i Skåne för utprovning, ca 6 månader. Prövetiden är en månad. Rapport finns från 2009 om förskrivning av SpeechEasy med bra information om bl. a. resultat, se:

<http://www.skane.se/Public/HAB/FoUrapporter/100fourappport2009nr06.pdf>

För den som inte har omedelbar tillgång till ovanstående länk berättas i den inledande sammanfattningen att en studie gjorts med fjorton personer som använt Speech Easy under ett år. Av dessa fjorton är elva män och tre kvinnor i åldern 15 – 64 år.

Syftet med studien var att undersöka nöjdhet, användning och effekter av hjälpmedlet. 64 % av brukarna var mycket nöjda med sina hjälpmedel, 36 % var ganska nöjda. Dimensioner, komfort och effektivitet skattades som de tre viktigaste aspekterna.

Alla deltagarna utom en fick mer talflyt och flertalet talade mer. De allra flesta brukarna (86 %) uttryckte att de upplevde en ökad delaktighet i samtal och 71 % uttryckte att SpeechEasy hade haft positiv inverkan när de talade inför grupper. Många brukare (86 %) uppgav att det var svårt att använda SpeechEasy i en bullrig

miljö eller då många människor talar samtidigt. Stress angavs också som en försvårande faktor (43 %). Situationer då hjälpmedlet användes var bland annat på fritiden med familj, kamrater, vänner, släkt och grannar, på arbetet eller i skolan, samtal i grupp och tal till grupp.

Patrique Rönngren, leg. logoped

